

## ارزیابی سیستم آگروفارستری (بادشکن) در روستای شاپورجان شیراز

حسین صادقی<sup>۱\*</sup>، فاطمه صالحی<sup>۲</sup>، کتابون موسوی<sup>۲</sup>

۱- دانشیار بخش مهندسی منابع طبیعی و محیط زیست، دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز  
۲- دانشجویان سابق بخش مهندسی منابع طبیعی و محیط زیست، دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز  
آدرس مکاتبه کننده: شیراز-دانشگاه شیراز-دانشکده کشاورزی-بخش مهندسی منابع طبیعی و محیط زیست  
\*نویسنده مسئول: دکتر حسین صادقی Email: sadeghih@shirazu.ac.ir

### چکیده

توسعه یافتند. یکی از علوم نوپا در کشور ما آگروفارستری می باشد که علاوه بر تولید محصولات غیر زراعی و کمک به معیشت کشاورزان، موجب افزایش تولید زراعی نیز می گردد (۳). این تحقیق به شرح و نقش سیستم بادشکن پرداخته که نوعی کشاورزی تلفیقی به منظور حفظ مسئول زراعی در برابر آسیبهای زیست محیطی و حفظ گونه های درختی می باشد (۵). در استان فارس و شهرستان شیراز سیستمهای بادشکن به طرف مختلف و به منظور حفظ منابع و جلوگیری از فرسایش خاک ایجاد شده که بیشتر این سیستم های بصورت غیر عملی می باشند و بر روی آنها مطالعه نشده است. از جمله در شهرستانهای کامفیروز، کازرون، داراب، سپیدان و ... که از درختان صنوبر، سپیدار، چنار، کاج و یا مرکبات برای این منظور در اطراف زمین های زراعی بهره جسته اند (۴ و ۲).

### مواد و روش ها

#### ۲-۱- هدف از کاشت درختان بعنوان بادشکن

هدف از اجرای سیستم بادشکن تامین حفاظ و چناه در مقابل باد، نور خورشید، بارش برف و مانند آنها، حفاظت از باغها و ساختمانها اثرات مخرب بادهای خسارت زا، کاهش تبخیر از سطح خاک و تعریق رستنیها در مزارع، باغها، فضا سبز و جنگلها بر اثر بادهای گرم و خشک و در نتیجه تقلیل مصرف آب برای آبیاری، جلوگیری از خشکانیدن و جابجا کردن پوشش کرده که تولید گیاهخاک قائم بوجود آمدن آن است، ایجاد درآمد و اشتغال، بهبود راندمان آبیاری، حد و مرزهای املاک و مزارع را تعیین میکند و ... می باشد (۶)

#### ۲-۲- مشخصات جغرافیایی منطقه مورد مطالعه

منطقه شاپورجان با موقعیت جغرافیایی ۲۹°۳۲'۵۰" عرض شمالی ۵۲°۲۸'۳۹" طول شرقی جنوب شیراز واقع شده است و در طول مسیر به روستاهای پیرنو، ظفرآباد و کورونی و سلطان آباد متصل می شود. ارتفاع منطقه از سطح دریا ۱۴۹۰ متر می باشد.

#### ۲-۳- آب و هوا

جهت بررسی شاخص های هواشناسی منطقه مورد مطالعه از آمار آب و هوای ایستگاه شیراز استفاده شده است. اینک در این قسمت به خلاصه از ویژگیهای اقلیمی منطقه اشاره می گردد.

یکی از علوم نوپا در کشور ما آگروفارستری می باشد که علاوه بر تولید محصولات غیر زراعی و کمک به معیشت کشاورزان، موجب افزایش تولید زراعی نیز می گردد. این تحقیق به شرح و نقش سیستم بادشکن پرداخته که نوعی کشاورزی تلفیقی به منظور حفظ مسئول زراعی در برابر آسیبهای زیست محیطی و حفظ گونه های درختی می باشد. در استان فارس و شهرستان شیراز سیستمهای بادشکن به طرف مختلف و به منظور حفظ منابع و جلوگیری از فرسایش خاک ایجاد شده که بیشتر این سیستم های بصورت غیر عملی می باشند و بر روی آنها مطالعه نشده است. با توجه به اطلاعات بدست آمده از بررسی ها و تجزیه و تحلیل آماری، نتایج این تحقیق نشان داد که گونه کاج تهران به خوبی می تواند در مناطق خشک مستقر شود و با توجه به نوع تاج و پوشش آن، گونه مناسبی برای بادشکن می باشد. این گونه مقاوم به سرما و گرما بوده و انعطاف پذیری خوبی در مقابل عوامل جوی دارد. هرگاه اجزای مختلف سیستم بیشه زراعی به نحو مطلوبی در ارتباط با محیط و شرایط اقتصادی و اجتماعی کشاورزان انتخاب شده باشد قدرت تولیدی کل سیستم افزایش می یابد.

واژه های کلیدی: کشاورزی تلفیقی، بادشکن، گونه های درختی

### مقدمه

ایران کشور پهناوری است که سطح وسیعی از آن را مناطق خشک و نیمه خشک پوشانده است. در طی قرون متمادی قسمت عمده ای از رستنی های این سرزمین دست خوش نابودی شده و با ازدیاد جمعیت تغییراتی پیدا کرده اند (۱). ولی اکنون چند سالی است که جنگلکاری صورت جدی به خود گرفته و همین امر چهره بی طراوت بعضی نقاط را دگرگون کرده بخصوص در مناطق خشک و نیمه خشک و بالاخره مناطق کوهستانی با کاشت گونه های مناسب پوششی برای خاک بوجود آمده است. با پیشرفت علم و فن آوری تلاشهایی برای بهبود و افزایش تولید در مناطق خشک صورت گرفته است. بعضی از این فن آوریها نظیر تثبیت شن های روان، بادشکن ها و سیستم کشاورزی-باغبانی نتایج خوبی به بار آورده است، چرا که آنها همگان با طبیعت (اکوسیستم) و محل (مردم و پوشش گیاهی)